

Siyasetin Kadına Bakışı

The Outlook Of The Politics On Women

Ahmet BATTAL

Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr., University Of Hacı Bayram Veli, Faculty Member

Özet

Kadın ve aile konusu kültürel kodlarla ve dolayısıyla dinle doğrudan ve geniş biçimde ilgilidir. Aynı şekilde ve aynı sebeple siyasetin de ana gündem konularından biridir. Ancak dinî ve kültürel yönü sebebiyle siyasetçilerin net fikir sahibi olamadığı ve fikirlerini beyan etmekten kaçındığı bir alan durumundadır.

Bu sebeple öncelikle siyasi akımların temsilcileri durumundaki partilerin bu konulardaki fikirlerini net şekilde ifade etmeleri beklenir. Ancak bunun için de konuyla ilgili ana yaklaşımların ve ön kabullerin neler olduğu ortaya konulmalıdır.

Kültürel ve dinî değerleri muhafaza etmek gerektiğini düşünen muhafazakar siyasetçilerin, hangi partide olurlarsa olsunlar; cinsellik, kadın ve aile gibi konulara bakış yönünden marjinal ve radikal çizgiye kaymaları oldukça zordur. Ancak uyanık ve dikkatli davranmadıkları takdirde, bilhassa “özgürlük” gibi şirin kavramları istismar eden kötü niyetli ve marjinal baskı gruplarının etkisi altında kalmaları ve yanlış yönlendirme sonucunda yöntem ve hedef şaşkınlığına düşürülmeleri mümkündür.

Bilhassa İstanbul Sözleşmesi üzerinden yaşanan tartışmalar, muhafaza edilmesi gereken değerleri korumada ve millet iradesini temsilde asıl sorumlu mevkiinde olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kanun yapma ve uluslar arası sözleşmeleri denetleme/onaylama faaliyetleri yönünden pasif kalmasının ne kadar büyük risklere yol açabileceğini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Aile, TBMM ve Siyaset, Medeni Kanun, Pozitif Ayrımcılık, Neslin Korunması, Ana babayı bilme hakkı, İstanbul Sözleşmesi.

Abstract

The phenomenon of women and family is related with cultural codes and consequently with religion directly and extensively. Likewise and for the same reason, it is also one of the main topics of the politic agenda. However, due to its religious and cultural aspects, it is an area where politicians do not have a clear idea and avoid expressing their opinions.

For this reason, first of all, parties that are the representatives of political movements are expected to express their opinions on these issues clearly. However, for this, the main approaches and pre-assumptions on the subject should be revealed.

Conservative politicians who think that cultural and religious values should be preserved, regardless of their party; It is very difficult for them to shift to the marginal and radical line in terms of looking at issues such as sexuality, women and family. However, if they are not vigilant and careful, it is possible for them to be under the influence of malicious and marginal pressure groups that exploit the "cute" concepts such as "freedom" and to be confused on the method to be used and target as a result of misdirection.

Especially the discussions over the Istanbul Convention have shown that how big risks can be caused by, as the first responsible in charge of protecting the values that need to be preserved and to represent the will of the nation, The Turkey's Grand National Assembly's remaining passive in terms of law making and supervision / approval activities for the international conventions.

Keywords: Women, Family, The Grand National Assembly of Turkey and Politics, Civil Law, Positive Discrimination, Protection of Generation, Right to know the parents, Istanbul Convention.

Giriş

Bu makalenin öncelikli amacı kadın ve aile konusunda fikir üretmek isteyen siyasi partilere ve siyasetçi danışmanlarına eleştiri ve tavsiyelerle katkı yapmaktır.

Bu amaçla önce konu hakkında siyasetin zorluklarından söz edilerek netleşme ihtiyacı ortaya konulacak, ardından konuyla ilgili ana yaklaşımlar açıklanacak ve daha sonra da ana konuyla ilgili tüm somut sorunlar hakkında görüş beyan edilecektir.

A. SİYASİ BAKIŞTAKİ ZORLUKLAR

1. Seçmeni küstürme endişesi ve netlik ihtiyacı

1. Siyasi partiler iletişim kanallarının hızlı akışı içinde kaybolabilen günübirlik fikir açıklamaları ile kendilerini ve farklılıklarını ifade etmekte zorlanmaktadır.

Bu sebeple siyasi partilerin her şeyden önce –metin yazarını ve kaleme alınış tarihini de içeren– kalıcı metinlere ve tüm eski versiyonlarının arşivini de içeren iyi bir web sayfası sistemine ihtiyacı vardır.

2. Öte yandan demokratik sistemde geniş halk yığınlarının ve onları yönlendiren medya ve entelektüel çevrelerin memnun edilmesi ve hiç değilse küstürülmemesi siyasi partilerin olmazsa olmazıdır.

Bu zorluğu aşmak için kullanılan “siyaset üstü” ya da “partiler üstü” çözüm formülü hem siyaset felsefesinin ana kavramı olan çoğulculuk açısından ve hem de uygulama açısından anlamlı değildir.

Doğrusu, her partinin her konuda ve bilhassa oy kaybı riski içeren netameli konularda, kendisine özgü görüşleri, kırıp dökmeden ama net şekilde ifade edebilmesidir. Siyaset ve siyasi müsabaka ancak bu sayede sağlam bir zemine oturabilir.

3. Kadın ve aile konusu kültürel kodlarla ve dolayısıyla dinle doğrudan ve geniş biçimde ilgilidir.

Anayasadaki ve Siyasi Partiler Kanunundaki ideolojik hükümler ve bunların nasıl anlaşılması gerektiği hususunda içtihat geliştirerek bir anlamda bunların çerçevesini çizen ideolojik Anayasa Mahkemesi kararları, “yeni bir düzen” arzu ve talep eden siyasi partiler için ciddi bir psikolojik sınırdır ve eşik durumundadır. Bugüne kadar yaşanmış kapatma davaları da bu hususta ciddi bir sosyal bariyer oluşturmaktadır.

4. Türkiye’deki siyasi fikir akımları ve dolayısıyla partiler, dünya üzerinde etkili olan genel ya da spesifik çok sayıda siyasi cereyandan etkilenecek şekilde gelişmektedir.

Her bir siyasi akımın, kadın ve aile konusunda da farklı değer yargıları sebebiyle farklı bakışlara ve hükümlere sahip olması gerekli ve anlamlıdır.

Her bir siyasi akımın, kadın ve aile konusunda da farklı değer yargıları sebebiyle farklı bakışlara ve hükümlere sahip olması gerekli ve anlamlıdır

Hatta bazı partiler hiç iktidar olamayacağını bilir ama yine de vardır, tutunur, kaybolmaz, kapanmaz, "fırka" olarak kendisini muhafaza eder ve siyasetin denge unsuru olarak görev yapar.

O halde siyasi partiler, bilhassa "halka şirin görünmek" adına netlikten uzaklaşmamalı ve ideolojik şablonlara riayet mecburiyetinden kurtarılmalıdır.

Mesela gerçekten demokrat bir partinin yönetimi için kadına seçme ve seçilme hakkının 1934'te tanındığı bilgisi ve kabulü anlamlı değildir. Slo-ganik propaganda bilgisidir. Zira "seçmek" çoktan seçmeli bir ortamda alternatiflerden birini tercih etme hakkını kullanmak demektir. Tek parti iktidarı döneminde yani 1923'ten 1950'ye ve en azından 1946'ya kadar olan dönemde erkeğin dahi gerçek anlamda bir "seçme hakkı" yoktur ki kadına gerçek anlamda bir seçme ve seçilme hakkı verilmiş olsun.

2. Sistem teklifi ile sosyal doku teklifi arasındaki çizgi

1. Siyasi partilerin ana amacı iktidar olmak ve icraat yapmaktır. Ancak her bir "iki seçim arası" dönemde içlerinden biri ya da bir kaç iktidar olacak ve diğerleri de muhalefet görevi yaparak denge ve denetim mekânizmasını oluşturacaktır. Hatta bazı partiler hiç iktidar olamayacağını bilir ama yine de vardır, tutunur, kaybolmaz, kapanmaz, "fırka" olarak kendisini muhafaza eder ve siyasetin denge unsuru olarak görev yapar.

Dolayısıyla partilerin hepsinin varlığı demokrasi için kıymetli ve her birinin her fikri azizdir. Açıklanan her fikrin namusu muhatabına emanettir. Siyasi partiler arası rekabet gerçek bir rekabet değil bir müsabakadır ve öyle olmalıdır.

2. Partiler iktidar olduklarında ne yapacaklarını hükümet programları ile deklare ederler. Bunlar bazı temel kabullere ve değer yargılarına dayanır. Muhalefet ederken de bu temel değer yargılarını kullanırlar.

İktidarın icraatı kanunla ve kanuna dayalı alt düzenlemelerle planlanıp şekillenir.

3. Ancak siyasi partilerin hedef ve söylemleri sadece devlete ve kanuna yönelik değildir. Sivil toplum örgütlerine ve sosyal yapılara yönelik beyanlarının da bulunması normaldir.

O halde siyasi partiler devletin ve kanunun (hukukun) nasıl olması gerektiğini söyledikleri gibi ve fakat bundan bağımsız biçimde toplumun sosyal dokusunun ve kültürünün (kanun üstü değer yargılarının) nasıl şekillenmesi gerektiğini de söyleyebilmelidirler.

Bu açıdan bakıldığında kadın ve aile konusu kültürel derinliği sebebiyle özellikle zor bir konudur. Devletin özgürlük, eşitlik gibi genel kurallara uyması gerektiğini söylemek çoğu zaman bir anlam ifade etmez. Bunların toplumdaki ve dolayısıyla uygulamadaki karşılığının ne olduğunu ve ne olması gerektiğini de bilinçli şekilde ve net biçimde söyleyebilmek gereklidir.

4. Bu netlik ihtiyacının sembolik kalıplarından biri şu iki sorudur:

Bir siyasi parti iktidar olduğunda Diyanet İşleri Başkanının hangi konuda ne söyleyeceğine müdahale edecek midir? Neden ve nasıl?

Bir siyasi parti iktidar olduğunda Diyanet İşleri Başkanının hangi konuda ne söylediği iktidar için önem taşıyacak mıdır? Neden ve nasıl?

Görüldüğü üzere kadın ve aile hususunda zor bir alanda çalışılacaktır. Zira İslam dini açısından bakıldığında “din hayatın hayatı”dır. Toplumun sekülerleştirme ve devletin laikliğini bu amaç için araç olarak kullanma politikaları daima geri tepmiştir ve tepecektir.

5. Bu netlik ihtiyacının diğer bir yönü ise aile reisi ve aile reisine itaat gibi konularda kendisini gösterir.

İş mahkemeye “düşerse” Anayasa gereğince eşler kanun önünde “eşit” sayılacaktır. Ama işi mahkemeye düşürmemek için ve mahkemeye düşmeden önce eşlerin bir aile reisinin (ve bir tür disiplin amirinin) varlığını kabul etmesinin gerekli olup olmadığı hususu hukukun değil sosyal düzenin bir konusudur. Siyaset yapanların bu konudaki görüşlerini açıklamalarında mahzur değil fayda vardır.

3. Örnek insan ve örnek aile göstermenin zorlukları

1. Siyasi partilerin, kendi planlarını ve hedeflerini teorik olarak net şekilde ifade etmeleri gereklidir. Ancak bu, konu kadın ve aile olunca özellikle zorlaşır. Zira somut örnekler gösterebilmek önemli ve gereklidir ama zordur.

Mesela dindarlar Peygamberimizi ve ailesini somut ve örnek aile olarak gösterirler ve bunda haklıdırlar. Ancak bu örneği bugüne getirmenin yani bugünün insanının zihnine her şeyiyle olumlu bir imaj olarak yerleştirebilmenin bazı zorlukları vardır. Bazı konularda yanlış anlaşılma pahasına dik durmayı ve fikrinde sebat etmeyi gerektirir. Bunu yapamamak ise bir süre sonra zemin kaymasına sebep olur.

Mesela Kemalistler devrimci anlayış sebebiyle aile konusunda bilhassa muhafazakârlarla fikren çatışırlar. Ama devrimcilikte ve daha birçok konuda örnek alınması gerektiğine inandıkları M. Kemal’in aile modeli oluşturmak konusunda iyi bir örnek olmadığını bilirler ve bundan dolayı da daima bir mahcubiyet içindedirler.

Mesela milliyetçiler oldukça büyük çeşitlilik taşıyan Türk toplumunda “Türk Ailesi” kavramının neyi işaret ettiğini anlatmakta ve belki de anlamakta zorlanırlar. Milliyetçi duygular sebebiyle kimi “Orta Asya toyu”nu, kimi “Yörük çadırı”nu ... bir sembol olarak görür ve dolayısıyla toplumda karşılık bulmayan bir kızıl elma ideali ile oyalanırlar.

Mesela demokratlar her alanda ve her katmanda demokrasiyi önemser ve gerekli görürler. Ama aile içi demokrasiye sıra geldiğinde muhafazakârlık ile modernlik arasında savrulmaları kaçınılmaz hale gelebilir. Zira herkes bilir ki iki kişilik bir toplulukta herkesin oyu eşitse demokrasi pratiğinde “1’e karşı 1” sonucu sebebiyle kilitlenme ve dolayısıyla hakem ihtiyacı kaçınılmazdır.

Toplumun sekülerleştirme ve devletin laikliğini bu amaç için araç olarak kullanma politikaları daima geri tepmiştir ve tepecektir.

*Bilinen insanın
fizyolojisi bilinen
tarih içinde
değişmemiştir.
Ancak insanın
sosyal ve kültürel
çevresi sürekli
değişim içindedir.*

2. Bütün bunlar da gösterir ki siyasi partiler idealize ettikleri modeli somutlaştırmadan ve bir örnek giydirmeden anlatmaya çalışacaklardır.

Bu durum bilhassa siyasi partinin liderinin ya da lider kadrosunun rol model olabilme kapasitesi ile de ilgilidir.

Mesela kadına karşı ayrımcılığı ve kadını aşağılamayı herkes kınar ve hatta yasaklamak ister ama bir lider ya da lider kadrosu genellikle kadının aşağılandığı argo deyimler ve sövgülerle konuşuyorsa “bu ne? perhiz; bu ne? lahana turşusu!” deyimini çağrıştırır ve samimiyeti sorgular.

4. İnancını ve gereğini ifade edememe problemleri

1. Dinlerin ve felsefi akımların temel değer yargıları birçok konuda olduğu gibi kadın konusunda da hükümleri şekillendiren kaynaklardır.

Mesela “insan tabiatı ...” denildiğinde nötr ve hatta evrimci anlayışa yakın bir dil kullanılmış olurken “insan fitratı” denildiğinde yaradılış ve dolayısıyla Yaratıcı kavramı ile başlayan bir düşünce zemininde hareket edildiği ifade edilmiş olur.

Mesela “insanın iradesi” derken sadece akıldan söz ediliyorsa materyalist bir bakış açısından, iradeye etki eden alt/iç katmanlar olarak akıl ve kalp ve hatta vicdan ve nefis kavramları ile konuşuluyorsa maneviyatçı ve dindarâne bir bakış açısından yola çıkılıyordur demektir.

Üstelik, bunlar, okuyup dinleyenlerin bu arka planı anlayıp anlamadıklarından bağımsız olarak böyledir.

2. Seküler değer yargıları ile düşünen ve yaşayan biri için kavram olarak “özgürlük”, daima “sadece başkalarına karşı” hür olmak ve dolayısıyla “başkasına zarar vermedikçe dilediğini yapabilme hakkı” iken, dindar biri için kavram olarak “hürriyet” kişinin kendi nefsinin esiri olmamasını da kapsar ve “ne başkasına ve ne de kendisine zarar vermeme” olarak tarif edilir.

Bu tür çelişkilerin kadın ve aile gibi kültürel zemini geniş konularda ortaya çıkması ve siyasetçiyi bir tercihe zorlaması kaçınılmazdır. O halde siyasi partilerin doktrin kurucuları, bu türden tercih gerektiren hususlarda, bu fikri altyapılardan hangisini tercih ettiğini de net şekilde ifade edebilmelidir.

B. KONUYLA İLGİLİ GENEL VE ORTAK KABULLER

1. Dildeki değişim ve değişmezlere sahip olma mecburiyeti

1. Bilinen insanın fizyolojisi bilinen tarih içinde değişmemiştir. Ancak insanın sosyal ve kültürel çevresi sürekli değişim içindedir. Bu değişimin hızı gittikçe artmaktadır.

Dolayısıyla, beş yüz sene önceki kültürel kodlar ve kabuller ile yüz sene ve elli sene öncekiler ve şimdikiler hem toplumdan topluma değişir ve hem de kültüre ve dine göre farklıdır. Bugünkü doğrular yarın yanlış ve en azından eksik sayılabilmektedir.

Bu durum kendisini hem terim (tabir) düzeyinde ve hem de kavram (mefhum) ve hüküm düzeyinde göstermektedir.

2. Bu konuda tipik örnek, aynı kavramı anlatmak üzere kullanılan “sakat”ın, topu topu on yıllar içinde önce “özürlü”ye ve sonra da “engelli” terimine evrilmiş olmasıdır. Bu, toplumsal algıda kendisini gösteren değişim sürecinin bir sonucudur.

Yine ilginç bir örnek “karı” teriminin geçirdiği değişimdir. Aslında Recep ve Ramazan kadar normal olan Şaban isminin, bazı Türk Komedi filmlerinin de etkisiyle bir imaj bozulması yaşaması gibi, “karı” terimi de imaj bozulması geçirmiş ve argo bir kelime gibi anlaşılmaya başlanmıştır. Oysa eski edebiyatımızda “kocakarı” terimi argo veya hakaret olmadığı gibi 2002’de yürürlükten kalkan eski Medeni Kanunumuzda ve eski dilimizde “karı” argo değildi ve nört/olağan bir anlam karşılığı vardı. Halen evli kadın anlamına gelen ve dolayısıyla “kadın, kız ve dul” kelimelerinden farklı bir anlam sınırına sahip olan “karı”, karı-koca ikilemesindeki taraflardan birini yani evlilikte eşlerden dışı olanı temsil ederdi. Bugün bu terimin yerine koyacak bir tabir bulamadığımız için anlatmakta ve anlamakta zorlanabiliyoruz.

Aynı durum, “adam öldürme, bilim adamı, iş adamı, gemi adamı, balıkadam ...” tabirleri için de geçerlidir. Bu terimlerdeki “adam” aslında “insan” anlamına gelmekte iken bir süre sonra anlamlı ya da anlamsız bir hassasiyetin de sonucu olarak “adam başka, insan başka” noktasına gelmiştir. Oysa kendisine “iş adamı” denmesini beğenmeyen “iş kadınları” ortaya çıkınca “iş adamı”nın “iş insanı”na dönüşmesi ve ardından “iş erkeği”nin de gelmesi kaçınılmazdır.

Siyasetçi hangi kavramı hangi terimle ifade ettiğini ve edeceğini iyi seçmeli, bu terimlerde zaman içinde ortaya çıkabilecek değişimlere karşı da dayanıklı ve hazırlıklı olmalıdır.

2. Kavram ve hükümlerdeki değişiklikler

Yukarıda örneklediğimiz terimsel değişiklikler gibi kavramsal değişiklikler de hayatın kaçınılmaz gereklerindedir. Ancak ölçüsü iyi belirlenmeli ve sonucu dikkatle izlenmelidir.

1. Bu konudaki önemli örneklerden biri “aile reisi (kavram)” kavramındaki değişimdir.

1912 tarihli İsviçre Medeni Kanununun resepsiyonu ile oluşturulan ve 2002’ye kadar yürürlükte kalan eski Medeni Kanunumuz “ailenin reisi erkektir” diyerek karı-kocanın aile işlerinde ve bilhassa çocukların yetiştirilmesi gibi hususlarda anlaşamamaları halinde son sözü erkeğin söyleyeceğini hükme bağlıyordu. Bu hüküm hem Batı’da ve hem de bizde töreye de uygundu. Bunun bir üstünlük iddiası içerdiği ya da en azından üstünlük sonucu doğurduğu ve anayasalarda yer alan eşitlik ilkesine aykırı olduğu düşüncesiyle ve başka bazı etkenlerin de katkısıyla 2002’de yeni kanunla kural

Aslında Recep ve Ramazan kadar normal olan Şaban isminin, bazı Türk Komedi filmlerinin de etkisiyle bir imaj bozulması yaşaması gibi, “karı” terimi de imaj bozulması geçirmiş ve argo bir kelime gibi anlaşılmaya başlanmıştır.

Siyasi partilerin din ve ideolojiyle de bağlantılı bu tür konularda net bir tutum takınması işte bu sebeple gerekliliktir.

değiştirildi. “Ailenin reisi” kavramı kaldırıldı. Haklar yönünden eşler arasında mutlak eşitlik ilkesi benimsendi.

Ancak bu devrimsel yeniliğin basit bir sonucunun hemen ortaya çıkması kaçınılmazdı: Eşler herhangi bir konuda anlaşamazlarsa ne olacak? Kanun koyucu kendince cevabı buldu ve verdi: Anlaşamadıkları konuda son sözü söylemesini istemek üzere mahkemeye gidecekler.

Hakimi ailenin hakemi gibi gören bu anlayış şimdi sıkı eleştiri bombardımanı altındadır. Zira hakimin maç hakemi gibi her an ailenin yanında hazır duran ve her pozisyonu izleyip gereklikçe düdük çalan bir hakem triosu olamayacağını bilenler bu yanlış tercihi değiştirmeye çalışmaktadırlar. Bu mutlak eşitlikçi anlayış bugün sorgulanmakta ve eşitlikçi birçok erkek entelektüel dahi “varsın kadın olsun ama ailede dağılmayı ve disiplinsizliği engelleyecek bir baş olsun” noktasına gelmiş bulunmaktadır.

2. Öte yandan karı-koca ve varsa çocuklardan oluşan çekirdek aileyi eşitlik adına başsız/reissiz bırakan yeni Medeni Kanun sıra “çiftlik reisi”ne geldiğinde işi değiştirmekte ve mesela bir çiftlikte birlikte yaşayan kardeşler, kuzenler, kâhyalar, işçiler ve saireden oluşan geniş aileye sıra geldiğinde 367. maddesindeki “ev başkanı” kavramını yardıma çağırılmaktadır.

Hüküm şu şekildedir: “Aile hâlinde yaşayan birden çok kimsenin oluşturduğu topluluğun kanuna, sözleşmeye veya örfü göre belirlenen bir ev başkanı varsa, evi yönetme yetkisi ona ait olur. / Evi yönetme yetkisi, kan veya kayın hısımlığı, işçilik, çıraklık veya benzeri sebeplerle ya da koruma ve gözetme ilişkisi içinde ev halkı olarak bir arada yaşayanların hepsini kapsar.”

Devamındaki hükümlerde bu başkanlığın yetkiden çok görev nevinden olduğu ve “hak vermek”ten ziyade “sorumluluk yükleyen” bir statü niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

Varlığını öğrendikten sonra bu bilgiye ve bu hükümlerin gerekliliğine itiraz edemeyen bir siyasetçinin, Kur’an’ın aile içinde erkeğe, kadın, çocuk ve sair aile fertleri üzerinde nisbî bir disiplin amirliği (kavvam) statüsü vermesini bir tür kınama sebebi yapması anlaşılabilir bir çelişkidir.

Siyasi partilerin din ve ideolojiyle de bağlantılı bu tür konularda net bir tutum takınması işte bu sebeple gerekliliktir.

3. Evli kadının çalışması için kocasının izninin gerekip gerekmediği hususu da önemli bir değişim konusudur.

1926 tarihli eski Medeni Kanunda kadının çalışması kocasının iznine bağlı idi. Bunu düzenleyen 159. madde 1990 yılında Anayasa Mahkemesince insanlar arası eşitlik ilkesine aykırı bulunarak oybirliği ile iptal edildi.

Bugün geldiğimiz noktada eşler arasındaki şiddetli geçimsizliğin (yeni Medeni Kanundaki tabiriyle “evlilik birliğinin temelinden sarsılmasının”) en önemli sebeplerinden birinin kadının ekonomik bağımsızlık isteğinin aileyi çatırdatması olduğu bilimsel araştırmalarca da ortaya konulmaktadır. (Ayrıntılı Bilgi için bkz. Battal, Ahmet, Boşanma Sebepleri, Bilimsel Araştırma Projesi Nihai Raporu, Aile Araştırma Kurumu Yayını, Ankara-2000)

4. 2002 tarihli yeni Medeni Kanun eşler arasında başka bir mal rejimi seçilmiş değilse “edinilmiş mallara katılma rejimi”ni varsayımsal mal rejimi olarak benimsemektedir. Buna göre evlilik birliği içinde eşlerden birince kazanılmış para (ve mal) ortak kazanılmış para niteliğindedir. Mal rejimi tasfiyesi de buna göre yapılır.

Böylece eşlerden birinin vefatı halinde önce bu mallar ikiye bölünmekte, diğer eşe düşen kısım ayrılmakta ve kalan kısım eşe ve çocuklara vs. miras olarak dağıtılmaktadır. Aynı şekilde boşanma halinde de evlilik süresince ortak edinildiği varsayılan bu mallar eşit olarak bölüşülmekte, boşanmadan kaynaklanacak tazminata esas refah hali bu bölüşümden sonraki ekonomik duruma göre belirlenmektedir.

Bu durumda eşlerden birinin çalışmasının diğer eşin rızasına ve gerekirse mahkemenin iznine bağlanmasının doğru olup olmadığı yeniden gündeme gelen bir konudur. Bu tartışma esasen aile konutunun mülkiyet hakkını elinde tutan eşin bu konut üzerinde dilediği gibi tasarruf etmesini engelleyen aileyi koruyucu hükümlerin de kaynağı ile aynı anlayıştan doğmaktadır.

3. Hukuk ve insan tabiatı

1. Hukuk sistemleri kural koyarken tabiat kanunları denilen kurallardan yararlandığı gibi insanın beşerî tabiatına da değer ve önem verir ve ondan da faydalanır.

Bu durum bilhassa, düzen ve töre içeren; kadın-erkek ilişkileri, aile düzeni ve benzeri sosyal konularda kendisini gösterir.

2. İnsan tabiatına “kendi kendine olmuş bir tabiat” gözüyle bakanlar, ilişkileri çözümlmek üzere kural koyarken, sadece mantıksal akla veya sezgisel akla güvenir ve varsayımsal yetkisini kullanarak kuralı “bizzat kendisi” koyar.

Bu tutumla hareket edenler bilimsel yöntemler ve yordamlamalarla akli genelleştirebilir ve ortak akla dönüştürebilirse bu yöntem başarıya yaklaşır.

3. Buna karşılık insanı ve kâinatı “akıllı tasarım” olarak görüp insan tabiatını Fatırın (Yaratıcının) yarattığı bir “fitrat” olarak adlandıranlar yaratıcının külli aklına yani Hakîm ve Hâkim olan Allahın hikmetine değer verir.

Hikmete değer verenler, hikmetin kaynağından gelen vahyi yani mukaddes kitapları, vahye aracılık eden melaikelyi, vahye muhatap olan ve vahyi yaşanılabilir kurala dönüştüren resul ve nebilerin önderliğini kabul eder. Vahyi akılla anlayıp tatbik etmeye çalışır ama aklını “vahye karşı” çalıştırmaya ve vahiy ile akli çatıştırmaya çalışmaz.

4. Akrabalar ve dostlar arasındaki şefkat ve sevgi bağları kıymetlidir. Ama ana-baba ile çocuğu arasındaki şefkat ilişkisi diğer hiçbir ilişkiye benzemeyen özellikler içerir.

Mesela kardeşler birbirine hem şefkat eder ama hem de rekabet eder ve bazen birbirini kiskanabilir.

Düzen ve töre içeren; kadın-erkek ilişkileri, aile düzeni ve benzeri sosyal konularda kendisini gösterir.

Anne baba
"çocuğum benden
başarılı oldu"
ya da "benden
yakışıklı/güzel
oldu" diyerek
çocuğunun
başarısını
kiskanamaz.

Anne babaya, sebep-i vücudu olduğu çocuğuna karşı verilmiş olan şefkat hissi ise onun için hayatını ve hatta bazen ahiretini feda etmesine sebep olacak kadar güçlüdür. Bu his ana babanın çocuğuyla rekabet etmesini ve onu kıskanmasını engeller. Anne baba "çocuğum benden başarılı oldu" ya da "benden yakışıklı/güzel oldu" diyerek çocuğunun başarısını kıskanamaz. Kıskanıyorsa bu durum tedavi ve hatta tedbir/müdahale gerektiren hastalıklı bir ruh halini işaret eder.

Aynı şekilde hastalıklı olmayan bir ana baba çocuğunu sömüremez, su-iistimal edemez.

Bu fitri durum anne babanın devletçe denetlenmesine gerek olmaması sonucu doğurur.

Buna karşılık anne babanın hayatta olmaması ya da görevini yapmaması gibi sebeplerle mahkemece atanan vasi, ne kadar yakın akraba olursa olsun, mahkemece denetlenir. Zira kıskanma ve çocuğun malına ve beden ve ruh bütünlüğüne ve hatta canına zarar verme riski vardır.

Sosyalist bakış açısı bu fitri hali görmezden gelir ve çocuğu toplumun ve devletin malı olarak kabul eder. Yetkiyi ana babaya değil devlete verir.

5. Demek ki siyasetçinin kadın ve aile konusunda söz söylemeden önce bu zıt tercihlerden hangisini seçtiğini yani tercihlerinin hangi fikir temeli üzerine şekillendiğini bilmesi ve belirlemesi gerekir.

4. Hukuk ve genellemeler

Hukuk sistemleri kural koyarken sosyolojik genellemelerden faydalanır. Kuralların genellikle istisnalarının da bulunması genelleme yapmayı ve bu genellemelerden yola çıkarak hüküm kurmayı kolaylaştırır.

Genellemeler ve bunlardan yola çıkarılarak konulan hükümler çoğu zaman mutlak hükümlerle karıştırılır. Oysa bir hüküm mutlaksız istisnasının da olmadığı ve olamayacağı kabul edilmiş olur.

"Kadın erkek karşısında genellikle zayıftır" cümlesi bir genelleme içerir. Ama "kadınların işbirliği organizasyonu erkeklerinkinden daha güçlüdür" hükmü de aynı şekilde bir genelleme içerir. Önemli olan bu genellemelerin istisnalarını da bilmek ve buna göre tedbir alabilmektir.

2. Öte yandan genellemelere benzeyen ama istisnaya yer vermediği için ondan farklı bir yaklaşım olan toptancılık ve yığıncılık ciddi bir hataya kapı açar. Kaçınılması gereken bir tutumdur.

C. AİLEYE İLİŞKİN NET CEVAP GEREKTİREN SORULAR VE KONULAR

1. Öncelik kadını korumak mı aileyi korumak mıdır?

1. Bu ikisinin çatışmadığını varsaymak mümkündür ama pratikte karşılığı yoktur. Diğer ifadeyle kadın hakları ile aile haklarının gerçek anlamda çatışmadığını düşünebiliriz ama ortada çatışmanın varlığını gösteren bir fiilî durum vardır ve dolayısıyla sorunun cevabı bulunmalıdır.

2. Anayasa aileyi ve çocuğu korumayı devlete bir görev olarak yüklemiştir. Hüküm şöyledir:

I. Ailenin korunması ve çocuk hakları

Madde 41 - Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/4 md.) Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/4 md.) Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

(Bu maddenin kenar başlığı "I. Ailenin korunması" iken, 7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.)

3. Bu hükmün devlete yüklediği görev çeşitli kanunlarla düzenlenmiştir. Ayrıca Türk Ceza Kanununun İkinci Kısımının Sekizinci Bölümü de "Aile Düzenine Karşı Suçlar"a ayrılmıştır.

Bu kapsamda "birden çok resmi evlilik ve hileli evlenme" (m. 230), "çocuğun soybağını değiştirme" (m. 321), aynı konutta birlikte yaşayanlar arasında "kötü muamele" (m. 232), "aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali" (m. 233) ve "çocuğun kaçırılması" (m. 234) suç sayılıp cezalandırılmıştır.

2. Pozitif ayrımcılık ve sonuçları

1. Anayasa kadın ve benzeri zayıf statü sahiplerine bir tür iltimas geçmeyi sağlayan pozitif ayrımcılığı da teşvik etmiştir. Hüküm şöyledir:

X. Kanun önünde eşitlik

Madde 10 - Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. **(Ek cümle: 7/5/2010-5982/1 md.)** Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

(Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürllüleri, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (...) kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

*Kadına ve çocuğa
karşı şiddeti
önlemeye yönelik
mevzuat ve
müesseseler teorik
olarak yeterli ve
hatta abartılmış
sayılabilir.*

2. Devletin kadını korumak için yapacakları yine devletin aileyi koruma görevine zarar veriyorsa öncelik ailenin mi kadının mı olmalıdır?

Beşerî liberalizm taraftarları bireyi önce çıkarırlar. Bize göre öncelik ailenin korunmasıdır. Kadından ve erkekten aile ve dolayısıyla gelecek nesiller lehine fedakârlık istemek, toplumcu anayasacılığın ve sosyal devletin olmazsa olmazlarından biri olarak kabul edilmelidir.

3. Cinsler arasında Anayasanın tanıdığı biçimde haklarda eşitliğin sosyal hayata da sirayet etmesi ve bir tür mutlak eşitlik arzusuna ve arayışına dönüşmesi ciddi bir problemdir. Zira eşitlik ile özgürlük atbaşı giden iki kavramdır. İkisinin de sınırları ve sınır aşımının sonuçları birbirine benzer.

İnsanın başka insanlara ve kamusal otoritelere karşı özgür olması ile bir yaradılış kalıbının içinde yaratılmış -veya varolmuş- olması farklı hususlardır. Bu sebeple denilmiştir ki “insanlar hür oldular ama Abdullahtırlar”.

Bu sebeple sosyal cinsiyeti ve hatta fizikî cinsiyeti reddetmeye kadar varan eşitleştirme gayretleri anlamlı değildir.

Bu kapsamda, güya “özgürlükçü” ana babaların, “biz çocuğumuza cinsiyet empoze etmiyoruz, hangi cinsten olacağına büyüdüğünde kendisi karar verecek” diyerek çocuğa görünüşte tercih özgürlüğü bırakması, insanın tabiatını veya fitratını yok saymaktan ve hatta reddetmekten kaynaklanan bir sapmadır. İnsanı –haşa- tanrılaştırmanın yani aslında insanı kendi nefsinin kölesi yapmanın bir yolu ve biçimi de budur. Oysa insan kendi kendisine var olmadığı gibi kendisinin yaratıcısı da değildir.

3. Kadına karşı şiddet

Kadına ve çocuğa karşı şiddeti önlemeye yönelik mevzuat ve müesseseler teorik olarak yeterli ve hatta abartılmış sayılabilir.

Bu alanda asıl mesele uygulamanın düzgün yürümemesidir. Dolayısıyla konu bir eğitim ve bilinçlendirme meselesidir.

Neyin “şiddet” olduğu konusundaki hızlı anlayış değişikliği de ayrıca sorgulanması gereken bir husustur. Son dönemde bilhassa muhafazakâr camiada eşine şiddet uyguladığı için cezalandırılan bazı kişilerin kurdukları “erkek merkezli” organizasyonlarla hükümetler üzerinde oluşturmaya çalıştıkları sosyal baskı kısmen etkili olmaktadır.

Kanaatimizce bu konuda dinin emri de nettir. “Boynuzsuz koyunun boynuzlu koçtan ahirette hakkını alacağını” ifade eden hadisin iki manası vardır:

Birinci ve açık/zahir manası, ahirette hayvanlar için de bir tür mahkemenin kurulacağı ve onlar için de bir tür ceza ve mükâfatın söz konusu olduğu bilgisidir.

İkinci manası ise konumuz açısından önemi olan kinayeli manadır: Boynuzsuz koyun durumundaki mağdur kadın ve kız çocuğu boynuzlu koç durumundaki mağrur ve mütegalibe erkeklerden hakkını bu dünyada almalıdır. Alamazsa ahirette alacağını erkekler bilmelidir. Bu terbiye ile ve Allah korkusu ile yetişmiş bir erkeğin, kadına, çocuğa, zayıfa zulmetmesi kolay değildir.

4. Boşanmanın kolaylaştırılması meselesi

Ailenin korunması vazifesine bağlı olarak gündeme gelen bir konu da boşanmaların kolaylaştırılmasının Anayasaya uygun olup olmadığıdır.

Her şeyden önce şunu ifade edelim ki “tek ebeveynli aile” gibi terimler paradoks ya da dilemma içerir. Zira “ebeveyn”deki “veyn” eki anne ve babadan oluşan ikilemeyi ifade eder. Bu tür terimlerle de ifade edilen “bölünmüş aile” ya da “topal aile” modeli Anayasanın tercih ettiği bir model değildir.

Boşanma yasaklanması mümkün olan bir durum olmamakla birlikte istenen bir hal de değildir. Bilhassa ailenin ana varlık sebebi olan çocukların aile içinde büyümesinden doğacak üstün yarar sebebiyle boşanma mümkün olduğunca azaltılması gereken bir defekt/arıza halidir.

Boşanmış kadınların ve erkeklerin sorunlarını çözmek, onların ve her isteklerinin normal olduğunu varsaymayı gerektirmez. Aksine boşanmanın travmatik boyutu nazara alınmalı ve boşanmışların bireysel ve kitlesel talepleri bu bilgi de hatırdta tutularak değerlendirilmelidir.

5. Kayıt dışı evlilikler, danışıklı evlilikler ve sahte boşanmalar

1. Nikâh akdinin devlet tarafından tutulan sicile kaydedilmesi ile birlikte eşler devlet tarafından da eş olarak tanınmış olur ve başta çocukların durumu olmak üzere aile içi ilişkilerin sürdürülmesine dair tedbirler ve gerektiğinde ailenin tasfiyesi buna göre yürütülür.

Devlet adına nikâh memuru tarafından tutulan evlilik kaydı ancak mahkemece verilen boşanma ve bazı hallerde mahkemece verilen hükümsüzlük tesbiti kararları ile değiştirilebilir. Bu durum eşler ve bilhassa kadın ve çocuklar için önemli bir teminattır.

Nikâh kıyma işinin köy muhtarı ve belediye memuru yanında müftülere de bir yetki olarak verilmiş olması hem dinle barışık demokratik laiklik açısından sembolik bir değer taşır ve hem de dinî nikâh / resmi nikâh ikilemini bitirmeye yardımcı olur. (Ancak uygulamada müftülerin bu işe pek de istekli olmadıkları, bilhassa daire dışına çıkmadıkları, düğün mekânlarına gitmekten –belki de haklı olarak– kaçındıkları, işi belediyelere terk etme eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır).

Resmi nikâh yaptırmadan önce dini nikâh yaptırmak Türk Ceza Kanununun 230/5. ve 6. maddesi ile suç sayılıp cezalandırılmıştı. Bu sebeple resmi nikâh öncesinde imam huzurunda dini nikâh yapanlar bunun suç olduğunu biliyorlarsa akıllı davranıyor ve nikâh yaptıklarını dışarıya söylemiyorlardı. Ama fiilen ve ahlaken aile kurulmuş oluyordu.

2015 yılında Anayasa Mahkemesi bu hükmü anayasaya aykırı görerek iptal etti ve henüz yeni bir yasal düzenleme de yapılmadı. Böylece resmi nikâh öncesinde dinî nikâh yapmak ve bunu ilan etmek serbest hale gelmiş oldu.

Resmi nikâhsız evliliklerin önemli bir sebebi de ana babadan ya da birinci eşten kaynaklanan sigorta güvencesi ve emekli maaşı gibi mali

Nikâh kıyma işinin köy muhtarı ve belediye memuru yanında müftülere de bir yetki olarak verilmiş olması hem dinle barışık demokratik laiklik açısından sembolik bir değer taşır ve hem de dinî nikâh / resmi nikâh ikilemini bitirmeye yardımcı olur.

Eşler arasındaki anlaşmazlıkları çözebilmek ve eşlere nasihat edebilmek için profesyonel destek faydalı olabilir.

avantajların sürdürülmesi arzudur. (Bu arzunun ve buna dayalı danışıklılık halinin hukuk dışı olup olmadığı tartışılmalıdır).

Bugünkü hâl itibarıyla sadece dinî nikâhla kurulan evlilikler devlet korumasından mahrumdur ve bilhassa büyük şehirlerde ve özellikle öğrenciler arasında kıyılan nikâhlar ciddi bir problem kaynağıdır.

2. Diğer bir problem kaynağı olan danışıklı resmi evliliklerde ise eşler arasında evlenmek iradesiyle bir araya gelmiş değillerken vatandaşlık almak gibi sebeplerle görünüşte bir evlilik yapmaktadırlar. Hukuk düzeni ispatı halinde bu duruma bazı sonuçlar bağlamaktadır.

3. Daha sık görülen bir başka durum ise kayıtlı ve gerçek eş durumunda olan evli çiftlerin şeklen boşanarak ama aynı zamanda aile birliğini fiilen sürdürerek bazı mali imkanlara kavuşmasıdır. Bu halin birinci ihtimalden farkı resmi evliliğin hiç olmaması değil var olan resmi evliliğin danışıklı boşanma ile sonuçlandırılması yani boşanmanın danışıklı olmasıdır. Bu muvazaanın sonuçları da tartışılmalıdır.

6. Boşanmayı önleyici tedbir: Mahkeme öncesinde arabulucu

Eşler arasındaki anlaşmazlıkları çözebilmek ve eşlere nasihat edebilmek için profesyonel destek faydalı olabilir. Ancak bundan daha önemlisi eşlere “kol kırılır yen içinde kalır” mantığına uygun olarak anlaşmazlık büyümeden gönüllülük esasına dayalı (amatörce) ve samimi bir destek verilmesidir. Bunu ise ancak eşlerin akraba ve arkadaş çevresinden seçilecek arabulucular sağlar.

Aile içinde şiddetin uygulandığı hallerde devletin olaya kolluk güçleri eliyle müdahalesi gerektiğinden bu gibi durumlarda arabuluculuk kolay olmayabilecektir. Ancak bu noktaya gelmemiş anlaşmazlıklar için arabulucu sistemini devreye sokmak faydalı olacaktır. Üstelik bu dinin de bir emridir.

7. Geniş aile problemi: Aile içi miras kavgaları

1. Aile içi çalkantıların en önemli sebeplerinden biri miras tartışmalarıdır.

Çoğu halde, vefat eden aile büyükleri, mallar ve borçlar hususunda önceden net bir tavsiye (vasiyet) bırakmadan geçmektedir. Bu durum, geride kalanların, problemi İslam Miras Hukukuna veya Medeni Hukuka ait olan ve aslında her ikisi de genellemelerden ibaret olan oranlar ve hükümler yardımıyla çözmeye çalışmasına sebep olmaktadır.

Bu yöntem, tabiatıyla, kendisi lehine bazı özel durumların ve istisnaların olduğunu ve dağıtımda bunun da nazara alınması gerektiğini düşünen mirasçılarını tatmin etmemektedir. Bu tatminsizlik ise mirasçıların kendi kardeşleriyle, kuzeniyle ve yeğeniyle vd. çatışmasına, hak arama gayretine ve hatta “mücadelesine” girişmesine sebep olmaktadır. Bu durum geniş aileyi de parçalamaktadır.

2. Mirasın dağıtılmasında Anadolu’da yaygın olarak kullanılan “razılık yöntemi” de aslında kardeşlik hukukunu bozmaktadır. Tarım arazisinin

miras olarak intikali halinde erkek kardeşlerin kız kardeşleri üç-beş kuruşla razı etmesi ve miras hakkından çekilmesini sağlaması yaygın ve ciddi bir hak ihlali ve kırgınlık sebebidir.

Aynı şekilde şirket tüzel kişiliği kılıfı altında ticaret yapan işadamlarının vefatından önce paylarını (aslında şirketi) işin içindeki erkek çocuklarına devrederek işletme varlığını mirasın dışına çıkarması da yaygın bir problem kaynağıdır.

3. Hele vefatın üzerinden uzun zaman geçip de mirasa dahil mallar mirasçılarının bazıları tarafından yetkisiz biçimde fiilen kullanılınca bu ara dönemde ortaya çıkan kâr veya zararın veya ihya ve bozulmanın ne ölçüde kime ait olması gerektiği meseleleri ortaya çıkmaktadır.

Buna bir de zamanın getirdiği aşınmaların sonucunda ortaya çıkan ispat meseleleri eklenince miras davaları kangrene ve kördüğümüne dönüşmektedir. Çarenin nasıl bulunması gerektiği sadece hukukun ve devletin değil aynı zamanda sosyolojinin de konusudur. (Ayrıntılar için bkz. Battal, Ahmet, Akrabalar Arası Dava Hakkı ve Sınırları, Köprü Dergisi, Kardeşlik Hukuku, Ekim Kasım Aralık 2019, Sayı 148).

8. Aile işletmelerinin doğurduğu meseleler

Aile işletmelerinde işler iyi iken herkes birbirine ve patronluk yapan aile ferdine/büyüğüne güvenmekte ve herkes herşeye imza atmaktadır. Ancak işletme krize girdiğinde, önceden atılmış ve unutulmuş olan kefalet imzaları bankalarca ortaya dökülmekte ve işletme krizi aile krizine dönüşmektedir. Böylece, görünüşte sınırlı sorumluluk esasının uygulandığı limited ve hatta bazı anonim şirketlerin ortakları arasında dahi aile içi problemler başlamaktadır.

Kefaletin geçerliliği ile ilgili sınırlamalar ve aile konutu şerhi gibi uygulamalar bu problemleri kısmen çözmekle birlikte başka bazı genellemelere de ihtiyaç olduğu açıktır. Bilhassa her imzanın sahibini her zaman bağladığı ve aksinin ancak somut delillerle ispat edilirse söz konusu olabileceği yolundaki genel yaklaşım aile içi ve akrabalar arası ilişkilerde geçerli olmamalıdır. Esasen Hukuk Muhakemeleri Kanununda yazılı delil kuralının istisnası olarak yer alan “yakın akrabalar arası ilişkilerin şahit ve diğer deliller yardımıyla ispat edilebileceği” kuralı iyi bir başlangıçtır ve geliştirilmelidir.

Öte yandan unutulmamalıdır ki bilgi ve şuur eksikliğinden kaynaklanan problemlerin gerçek tek çözümü eğitimidir.

D. ANA BABAYI BİLME HAKKI VE KORUNMASI

1. Öncelik kadını korumak mı çocuğu korumak mıdır?

1. Kadının hakkı ile çocuğun hakkının çatışmayacağı varsayımı da idealize edilmiş bir teorik toplum hedefidir. Fiilî durumda bu ikisi çatışabilir.

Kürtajın henüz doğmamış çocuğa karşı bir hak ihlali olduğu ve bu nedenle yasaklanması gerektiği iddiası çatışmanın başlangıcıdır.

Kefaletin geçerliliği ile ilgili sınırlamalar ve aile konutu şerhi gibi uygulamalar bu problemleri kısmen çözmekle birlikte başka bazı genellemelere de ihtiyaç olduğu açıktır.

Çocuğun babasının genetik inceleme ile anlaşılabilceği ve dolayısıyla bu meselelerin artık fazla büyütülmemesi gerektiği yolundaki savunmacı yaklaşım hiçbir biçimde anlamlı değildir.

2. Zinaya ve zina mahsulü çocuğa izin verilip verilmeyeceği de kadının hakkı ile çocuğun hakkı arasında bir çatışma alanıdır. Çocuk doğurabilecek kadının aynı dönemde birden çok erkekle nikâhlı kalması ya da nikâh aranamaksızın dilediği zaman dilediği erkekle beraber olması doğacak çocuğun babasının belirsiz olmasına sebep olur.

3. Bu tarz ilişki kadına bir hak olarak tanındığında kadının doğuracağı çocuğa babasını söyleyebilme imkanı ortadan kalkar. Oysa insan ister insanın maymundan geldiğini kabul etsin ve isterse Adem ve Havva'nın torunu olduğuna inansın, insan olan insan kardeşi ile evlenmez. Kişinin kardeşi ile evlenmemesini garanti etmenin yolu ise kendisinin ve evleneceği kişinin ana babasını bilmesidir.

4. Bir insanın evlat sahibi olmak yerine evcil hayvan sahibi olması ve sevgi ve şefkat gibi duygularını bu yolla tatmin etmeye çalışması bu çelişkinin bir yansımasıdır. İnsanın evladını sahiplenmesi ile bir hayvanı evladı gibi sahiplenmesi arasında esaslı bir fark vardır: Herkes bilir ki; bir erkeğe, kucagındaki kedi için "sahibi sen misin?" anlamında "senin mi?" diye sorulur ama kucagında bebek olan erkeğe "senin mi?" sorusunun sorulmasının anlamı "senin malın mı?" değil, "babası sen misin?" anlamında "çocuk senden mi?"dir.

Çocuğun babasının genetik inceleme ile anlaşılabilceği ve dolayısıyla bu meselelerin artık fazla büyütülmemesi gerektiği yolundaki savunmacı yaklaşım hiçbir biçimde anlamlı değildir. Zira eş adayları birbirleriyle buluşmadan önce genetik laboratuvarına gitmezler. İnsan "insan olarak" devam ettiği sürece bundan sonra da gitmeyeceklerdir.

2. Neslin korunması: Sperm bankası ve taşıyıcı annelik

Çevresindeki herkesin kendi babasını bildiği bir sosyal dokuda yaşayan bir kişinin kendi babasını bilememesi ve sorulduğunda söyleyememesi bu kişi açısından ciddi bir travma kaynağıdır.

1. Suni yolla çocuk sahibi olmak isteyen anne adaylarının kimliği belirsiz bir babadan alınan spermle yapılan suni dölleme yoluyla hamile kalmasının hukuk ve ahlak sistemleri tarafından engellenmesinin sebebi, neslin sağlıklı devamı ve "ana babayı bilme hakkı"nın korunmasıdır.

2. Aynı şekilde çocuk doğuramayan annenin dölllenmiş yumurtasının başka bir annenin rahminde büyütülmesi anlamına gelen taşıyıcı annelik de bir yandan çocuk sahibi olmak isteyen annenin bu konudaki isteğini hak olarak görürken diğer taraftan çocuğun haklarını ihlal eder niteliktedir. Doğacak çocuğun hangi anlamda kimi anne olarak kabul etmesi gerektiği hususu hem hukuki ve hem de vicdani sonuçları olan bir tercihtir.

3. Neslin korunması: Organ nakline sınırlama

Bir annenin dölllenmiş yumurtalarının nakline benzeyen ama aslında ondan farklı hüküm ve sonuçları olan diğer bir mesele de annenin rahminin başka anneye nakli meselesidir.

Aynı problemlili durum erkek üreme organının başka erkeğe naklinde de kendisini göstermektedir. Tahmin edileceği üzere konu alelade organ nakline nazaran hayli nazik yönleri olan bir konudur.

Benzer bir problem hamileliliğin sonraki aylarında ceninin hayatının dışarıda sürdürülmesi anlamına gelen suni rahim meselelerinde de gündeme gelmektedir.

4. Neslin korunması: Evlat edinme

Çocuğu olan ya da olmayan evli ya da bekar bir kişinin kendisinden yeterince küçük olmak kaydıyla ana babasından biri ya da her ikisi hayatta ya da vefat etmiş olan bir çocuğu evlat edinmesi Batı Hukukunun ve ondan etkilenen Türk Hukukunun belli şartlarla kabul ettiği bir uygulamadır.

Ancak evlat edinilen çocuk neticede kan bağı içeren gerçek bir evlat değildir. Anne baba denilenler de “gerçek anne ve baba” değildir.

Bu problemin ilginç yansıması şudur: Evlat edinen erkeğin ya da kadının evlat edindiği kızla ya da erkekle evlenmesi yasaktır ama babanın öz kızıyla evlenmesindeki gibi bir imkânsızlık da içermez. Evlat edinen ve evlatlık ola ki evlenecek olurlarsa ne olur? Evlilik geçerli kalır ve evlatlık ilişkisi kendiliğinden biter. Bu da gösterir ki evlat edinme sınırlı ve sun’i bir akrabalık ilişkisi kurar.

Bu ve benzeri sebeplerle İslam Hukuku Batı Hukukunun kabul ettiği evlat edinme (adoptio) müessesesini tanımamaktadır.

Bilhassa çocuğu olmayan ana babaların çocuk ihtiyacını ve yetim ve öksüz olanların da ana baba ihtiyacını karşılamanın yolu elbette bir tür sahiplenmedir. Ama bu sahiplenme ancak mahremiyete riayet edilerek yapılabilir.

Bu sebeple mahremiyete önem veren kültürlerde, evlat edinme ihtiyacı varsa çocuk tercihi de mahremiyete riayet edilmekte yani nikâh düşmeyen çocuklar bulunup evlat edinilmektedir. Mesela evli ve çocuksuz erkeğin kız yeğeni ya da evli ve çocuksuz kadının erkek yeğeni evlat edinilmektedir. Böylece evlat edinilen erkek ile onu evlat edinen kadının ya da evlat edinilen kız ile onu evlat edinen erkeğin aynı evde mahrem alanda yalnız kalmasından kaynaklanabilecek risk bertaraf edilmektedir.

Evlat edinmenin önemli sonuçlarından ve sorunlarından biri evlat edinilen çocuğa bu durumun ne zaman ve nasıl söyleneceği meselesidir. Gecikme halinde çocuğun bu durumu üvey anne ya da babasından ve bilhassa çevreden öğrenmesi üzerine yaşayabileceği travma hesaba katılmalıdır.

5. Neslin korunması: Koruyucu aile uygulaması

Yetim ve öksüz çocukların sun’i de olsa bir aile ortamına dahil olabilmeleri için bulunan yöntemlerden biri koruyucu aile uygulamasıdır. Bu uygulamada mahremiyete riayet şartları ve denetlenmesi de yine neslin korunması adına önemli bir meseledir.

Ülkemizde bu konudaki iyi ve geliştirilebilir uygulamaların siyasi tartışmalara da alet edilmiş olması ayrıca üzücüdür.

Bilhassa çocuğu olmayan ana babaların çocuk ihtiyacını ve yetim ve öksüz olanların da ana baba ihtiyacını karşılamanın yolu elbette bir tür sahiplenmedir.

Eşitlikçilik iddia eden sığ bakışa göre bir erkeğin aynı anda birden çok kadınla evli olması ile bir kadının aynı anda birden çok erkekle evli olması arasında fark yoktur.

6. Neslin korunması: Sütkardeşliğine değer verme

Bugünkü hukukun henüz kabul etmediği ama İslam Hukukunun önemli gördüğü bir akrabalık biçimi ya da kaynağı sütkardeşliğidir. Aynı emzirme döneminde aynı annenin sütünü emen bebekler kan kardeşi olmasalar dahi belli şartlarla sütkardeşi sayılırlar ve dinen bir tür kan kardeşi olarak evlenme yasağı gibi yasaklara tabi olurlar.

Anne sütünün bebek üzerindeki etkileri ile ilgili yeni çalışmalar bu kardeşliğin sadece kültürel değil aynı zamanda genetik/fiziksel ve psikolojik bir karşılığının da bulunabileceğini göstermektedir.

7. İkinci evlilik meselesi

Eşitlikçilik iddia eden sığ bakışa göre bir erkeğin aynı anda birden çok kadınla evli olması ile bir kadının aynı anda birden çok erkekle evli olması arasında fark yoktur. Oysa bu iki hal “insan fitratı” ve bilhassa insanın “insani yönü” açısından farklıdır. Şöyle ki:

Birinci ihtimalde doğacak her çocuğun anası da babası da belli iken, ikinci ihtimalde kadının doğuracağı çocuğun anası belli ama babası belirsiz durumdadır. Bu ise doğacak çocukların en temel hakkı olan kardeşiyle evlenmekten kaçınabilme hakkını ve dolayısıyla ana babayı bilme hakkını elinden almak anlamına gelir.

Bilhassa bu sebepledir ki dünya üzerinde bilinen bütün kültürlerde, bir kadının aynı anda (aynı yumurtlama döneminde) birden çok erkekle eş hayatı yaşamasına (evli olmasına) izin verilmez. Aksi durum açık bir aldatma olarak kabul edilir.

Buna karşılık birçok kültürde bir erkeğin aynı anda birden çok kadınla evli olması (birden çok kadının namusunu korumaktan sorumlu tutulması) bir aldatma olarak görülmez ve meşru kabul edilir.

Bilhassa çocuk sahibi olamayan eşlerin çocuk ihtiyacının giderilmesi için erkeğin ikinci evliliğine toplum tarafından izin verilmekte ve hatta boşanma yerine bu çözüm teşvik edilmektedir. Bu uygulama, bazı alt kültürlerde resmi nikâhlı birinci eşin açık ya da zımni iznini ya da onayını da gerektirmektedir.

Unutulmamalıdır ki gayrimeşru ilişki ile gayri resmi ilişki birbirinden oldukça farklıdır. İkinci eş (kuma) uygulamasında bu davranış toplum tarafından gayri meşru kabul edilmemekte, ancak devlet ve hukuk nazarında resmi bir evlilik de sayılmamaktadır. Doğurduğu problemler ve bilhassa erkeğin ikinci eşe tahsis veya devrettiği malın miras yönünden durumu ve sonuçları, üzerinde çalışılması gereken konulardandır.

Konu Batı kültüründeki metres ile de ilişkilidir. Ancak metres ile ikinci eş arasındaki fark şudur: Metres en azından birinci eş ile ikinci eş arasındaki ilişki açısından kaçak ve yasak ilişki niteliğindedir. Oysa kuma da denilen ikinci eş birinci eş ve çevre tarafından bilinir ve kerhen de olsa kabullenilir.

Daha da önemlisi, bu ilişki, devlet ve hukuk nazarında tanınmasa da toplum tarafından kabul gören bir nikâh akdi ile kurulur.

E. CİNSELLİK VE AHLAK MESELELERİ

1. Kadının eğlence metaı yapılması

İnsan tabiatında bulunan net bir özellik sebebiyle, diğer birçok canlı cinsinden farklı olarak, süslenen ve karşı cinse kendisini beğendiren taraf erkek değil kadındır. Bu durum kadının kısa ya da uzun vadeli ilişki kurma kararında genellikle “teklif eden” değil “teklif alan” ve dolayısıyla son sözü söyleyen (söylemesi beklenen) taraf olması sonucunu doğurur. Elbette bu genellemenin kültürel ve hatta fiziksel istisnaları vardır. Ancak bu istisnalar genelleşemeyecek istisnalardır. (Tarihte Amazonlar olarak bilinen toplumlar gibi kadının erkeğe egemen olduğu toplumların istisnailiği de böyledir).

Süslenen ve evli olmadığı erkeği güzelliğiyle harekete geçiren (uyaran/tahrik eden) kadının bu durumu ve tutumu kadının kendi iradesinin ve tercihinin ürünü ise devletin tedbir almasını gerektiren kamusal bir mesele yoktur denilebilir. Ancak bilhassa “geçinmek için” bu işi bir meslek haline getiren kadının, kendi insanî tabiatına ve dolayısıyla gerçek rızasına açıkça aykırı olarak kendi bedenini bedel karşılığı eğlence metaı olarak “kullandırmasının” meşru sayılmayacağı açıktır.

Devletlerin önemli sorunlarından biri fuhuş piyasasıdır. Fahişeliğin “en eski meslek” olduğu gibi saçma söylemler bu meseleyi sulandırmaktadır. Bu mesleği(!) icra edenlerin, ettirenlerin ve onların destekçilerinin bir taraftan kendi hayatlarını tahrip ve öbür yandan toplumsal ahlakı tahrip eden bu işi icra etmekle yetinmeyip savunmaya da geçmeleri ve “ahlak insanın içindedir” gibi aslında saçma kalıplarla kafa karıştırmaları problemi büyütmektedir.

Ahlak kodları ve bunlara riayet isteği içsel-vidani kaynaklardan çıkarılsa elbette daha iyidir. Ancak her türlü ahlaqsızlığı alenen (fahşen) irtikap ve ilan eden her anlamda kirli birinin “kalbim temiz” demesinin hiçbir anlamı yoktur.

Devlete düşen, kişisel tercihlere karışmamak ama toplumsallaşan her ahlaki zaafa “dur” demektir. Devletlerin ahlak zabıtası olması bir gerekliliktir. Bu konunun özgürlüklerle de bir ilgisi yoktur. Ahlaqsızlık suçtur ve “ahlaqsızlık özgürlüğü” diye bir özgürlük yoktur. Türk Ceza Kanununun İkinci Kısmının Yedinci Bölümü “Genel Ahlaka Karşı Suçlar”a ayrılmıştır ve “hayâsızca hareketler” (m. 225), “müstehcenlik” (m. 225) ve “fuhuş” tarif edilip cezalandırılmıştır. Benzer durum tüm ülkelerin ceza kanunları için de geçerlidir. Zaten uygulamada mesele sınırlar ve ölçeklendirme zorluğu ile ilgilidir.

2. Olağan dışı cinsiyet hali

Allah kâinatı ve insanı yaratırken kendi koyduğu kurallar çerçevesinde yaratmaktadır. Ancak bu kurallar onun -hâşâ- sınırları değildir. Kurallar

Ahlak kodları ve bunlara riayet isteği içsel-vidani kaynaklardan çıkarsa elbette daha iyidir.

*Allah evren için
kendi koyduğu
kuralları elbette
çok hikmetler
sağlayacak şekilde
istisnalarla
donatmıştır. Ve
bu istisnalar da
tesadüf değil
kuraldır.*

sadece akıl sahibi insanların anlayıp ders alması içindir yani ilimlerin kabı ve kapısıdır.

Allah evren için kendi koyduğu kuralları elbette çok hikmetler sağlayacak şekilde istisnalarla donatmıştır. Ve bu istisnalar da tesadüf değil kuraldır.

Esasen bu durum insanın kanun koyucu olduğu hallerde de aynen geçerlidir. İnsan da kanunla kural koyarken çeşitli sebeplerle çeşitli istisnalar koymakta ve sınırlar çizmektedir.

Cinsiyet ile ilgili yaradılış kuralları da istisnaları da görülen kurallardır: Çift cinsiyetlilik, cinsiyetsizlik, karma cinsiyetlilik gibi doğuştan gelen ve şüzuzat/şaz niteliğinde olan hallerde “olağan dışılıklar” anlamında “cinsel anormallikler” denilebilir. (Böyle denmesi bu kişilere hakaret için değildir).

Bu tür olağan dışılıkların sonucu bireyseldir ve ev içine yani mahrem alana mahsustur. Toplumsal sonucu ise istisnaidir ve tuvalet ihtiyacının nerede ve nasıl giderileceği gibi hususlarda görülür ve nadiren ortaya çıkar. Kültürler bu ihtiyaçları devlete ihtiyaç duymadan çözmüşlerdir.

3. Cinsel yönelimler meselesi

İnsanın yaradılışına aykırılık oluşturan cinsel yönelim farklılıklarına gelince, bu bir tercih ve ahlak meselesidir. Bu yönelimlerin çoğu halde fiziki/fizyolojik bir temelden kaynaklanmadığı açıktır.

İnsan insan olalı beri kardeşiyle evlenmeyi reddeder. (Ensest ilişkinin tanımı ve sınırları tarihe ve topluma göre değişmiştir. Mesela Trakya’da, hâlen dahi, kuzenle evlilik neredeyse kardeşle evlilik kadar çirkin görülmektedir. Ama bu tartışma bahsimizden hariçtir).

Ensest yaşama dair bu kabul, insanın hayvani yönünün bir sonucu değil, vicdan denilen insani yönünün bir sonucudur. En basit delili de aslında ana-baba bir veya ana ya da baba bir kardeş olduğunu bilmeden birbiriyle evlenenlerin varlığı ve bunu öğrenince yaşadıkları travmadır.

Eşcinselliği ise sadece insanî duygularımız değil, -adına fitrat veya tabiat, ne dersek diyelim- maddi varlığımız ve hayvani bedenimiz/yönümüz de reddeder. Zira insanın fizikî cinsel yapısı erkeğin kadınla buluşmasına uygun yaratılmıştır. Dolayısıyla ensesti ahlak dışı olarak gören bir kültürün, eşcinsel tavrı en az onun kadar açık bir ahlaki zaaf olarak görmesinde hiçbir yanlışlık yoktur.

Eşcinselliğin bazı hallerde hormonlarla veya genlerle ilişkili olması fiziki/fizyolojik bir temelinin bulunduğu ve dolayısıyla bir tür zorunluluktan kaynaklandığı anlamına gelir mi?

Bu konu aslında bilimin başka bir sorusuna da benzer: Suçluluk hormonunun ya da suçluluk geninin bulunması suçlunun cezasının azaltılmasına veya kaldırılmasına sebep olabilir mi?

Diğer ifadeyle suçluluğun da eşcinsel yönelimlerin de hormonal ya da genetik yönü bulursa dahi bu durumdaki kişiye düşen şey yine özgür

iradesini kullanmak ve bu anormallikten uzaklaşmaya çalışmaktır. Aksi halde sonuçlarına katlanması gerektiği de açıktır.

Ancak eşcinsellik gibi cinsel yönelimler mahrem alanda kaldığı sürece konu zaten hukukun ve devletin alanında değildir.

Problem, bu tür kişilerin, genellikle bu davranışın kınanmasından gelen baskıdan kurtulabilmek için öncelikle kendi iç dünyalarında bu hali normal görmeleri ve başkalarına da normal gösterebilmek için güç birliğine gitmelerinden ve olayı ve tercihlerini kamusalılaştırmalarından kaynaklanmaktadır.

Normal cinsel tercihin bile belli bir boyuttan ve aşamadan sonra mahrem alanda kalması gerektiği açık iken gayr-ı fitri tercihlerin kamusallaşmasının ve yayılmasını sağlamanın hak olarak talep edilmesinin gerçek hak ve özgürlüklerle bir alakası yoktur.

4. İstanbul Sözleşmesi ve diğer metinler

1. İç hukukumuzda ve iç hukukumuzun bir parçası haline getirilmiş olan uluslar arası hukuk metinlerinde genel ahlakı zorlayacak ve yozlaşmayı artırıp hızlandıracak bazı hükümlerin bulunup bulunmadığı ayrı bir tartışma konusudur.

Hukuki metinlerin oluşturulmasında görev alanların art niyetlerle bazı kelimelerin arkasına başka bazı anlamlar yüklemeleri mümkündür ve kanunlaştırma aşamasında daima dikkat edilmesi gerekir. TBMM'nin vazifesini hakkıyla yapabilmesinin yolu ve şartı da budur. Gerçekten, uygulamada ince çalışılmış bazı metinlerin, bizzat bu metinleri imzalayanların ya da kabul edenlerin başına sonradan umulmadık işler açtığı vakidir. İstanbul Sözleşmesi de bu riski içermektedir.

2. İstanbul Sözleşmesinde ve buna da dayanılarak çıkarılmış olan kanunlarda ve alt mevzuatta eşcinselliği açıkça meşrulaştıran herhangi bir hüküm yoktur. Esasen olması da beklenmez. Zira bu Sözleşmenin cinsel hayata ilişkin ahlakı sınırlar ve standartlarla ve bunların bozulması veya değiştirilmesi ile açık bir ilgisi yoktur.

Bugüne kadar iç hukukumuzda ve yargı kararlarında eşcinselliği meşrulaştırma yönünde bir eğilim –henüz- görülmemiştir.

Aile içi ya da ev içi şiddeti önlemek adına alınacak olan tedbirler ve bunların milletler arası denetimi ile ilgili olarak Sözleşmede yer alan kuraların cinsellik tercihinine ilişkin toplumsal ahlak kodları ile doğrudan bir alakası yoktur.

3. Sözleşmenin aileyi değil kadını koruduğu ve bunun dolaylı olarak aileyi çökerttiği söylenmektedir. Bilhassa iddiaların ciddiyeti sebebiyle işin bu yönü üzerinde ayrıca durulmalıdır.

Ancak Sözleşmenin evlat edinme, evlilik ve aile kurma işinin hukuki boyutunu değiştirmeyi öngören ve bilhassa eşcinsel evliliklere kapı açan ve evlat edinmelerine imkan sağlayan bir yönü de yoktur. Zaten konusu

*Ancak eşcinsellik
gibi cinsel
yönelimler
mahrem alanda
kaldığı sürece
konu zaten
hukukun ve
devletin alanında
değildir.*

da bu değildir. Bu konuda çeşitli uluslar arası gayretler vardır ama henüz Türkiye'ye resmen sirayet edebilmiş değildir.

4. Sözleşmenin kafa karıştıran yönü ise cinsellik, cinsiyet ve bilhassa toplumsal cinsiyet kavramlarını da kullanıyor olmasıdır.

Toplumsal cinsiyet, fizyolojik cinsiyetin üzerine kültürel ve sosyal algılarla yüklenmiş olan cinsiyet statüsü olarak tarif edilebilir. Mesela "bebeği annenin emzireceği" kuralı fizyolojik cinsiyetin bir sonucudur. "Bebeğin altını annenin değiştireceği" ya da "ev temizliğini eşlerden kadın olanın yapacağı" kuralı ise toplumsal cinsiyetin bir sonucu ve yansımasıdır.

Öte yandan "cinsiyet sebebiyle ayrımcılık" dışında "cinsel yönelim sebebiyle" ayrımcılığın da engellenmesini isteyen bazı uluslar arası metinler vardır. Mesela Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi "cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği" temelli ayrımcılıkla mücadele edilmesi yönünde çeşitli tavsiye kararları almıştır. BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği "cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği"nin kişilik, vatandaşlık, adalet, haysiyet ve eşitlikle ilgili olduğunu iddia etmiştir. BM İnsan Hakları Komitesi 2016'da "Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli Ayrımcılık ve Şiddete Karşı Korunma" başlıklı kararı kabul etmiştir. Örnekler çoğaltılabilir.

5. Bu tür metinler, kişinin biyolojik cinsel özelliklerini ifade eden "cinsel kimlik" (sexual identity)'den başka, bir de "cinsiyet kimliği" (gender identity)'nin olduğunu ve birinciye göre bir cinsten olanın ikinciye göre başka bir cinsten olabileceğini ve bunun da "doğal" karşılanması gerektiğini(!) iddia etmektedir.

Ama Türkiye görebildiğimiz kadarıyla henüz böyle bir kabul içeren bir antlaşmaya imza atmış değildir.

6. Anayasa Mahkemesi de 20.02.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmış olan 2017/166 sayılı kararında, "gayrı tabii mukarenette bulunmak" fiilinin askerler için disiplin suçu oluşturduğunu düzenleyen kanun hükmünün Anayasaya uygun olduğuna karar verirken, 2015/35 sayılı önceki bir kararına da atıfta bulunarak, Türk toplumunun ve aile yapısının genel yaklaşımını benimsemiştir. Muhalefet şerhinde ise konu İstanbul Sözleşmesine de atıf yapılmak suretiyle bu yönlerden de ele alınmış ve muhalefet edilmiştir.

Bu bilgi de göstermektedir ki İstanbul Sözleşmesi gibi en azından dili itibarıyla sıkıntılı Sözleşmeler başta olmak üzere uluslar arası metinler Türk Hukukuna kanun seviyesinde olumsuz etki etmedikleri gibi Yüksek Mahkeme içtihatları üzerinde de henüz her hangi bir olumsuz tesir yapmamıştır.

7. Konunun nezaketi ve ahlak düşmanlarının küresel gayreti, elbette hem milletin ve hem de Meclisin, bilgili, uyanık ve dikkatli olmasını gerektirir.

Bu uyanıklık için Avrupa'nın desteği de şart görünmektedir. Zira Türkiye'de olduğu gibi Avrupa'da da iki damar vardır. Ya da daha iyi ifadeyle

adeta birbiriyle rekabette ve atışma/çatışma halinde olan iki Avrupa vardır. Bu çatışmanın yoğun yaşandığı alanlar da kamusal alandaki cinsellikler, toplumsal cinsiyet ve aile meseleleridir.

Ülkemizde de aynı şekilde iki Avrupa fikrinin izdüşümü vardır. Bir kısım insanımız hayranlık ve düşmanlık sarkacındadır. Avrupa'dan hiç iyilik gelmeyeceğini ya da hiç kötülük gelmeyeceğini düşünür. Buna karşılık daha azınlıkta olan diğer bir kısım ise Avrupa'yı tasnif etmeyi ve en azından ikiye ayırmayı başarır. "İyi Avrupa" ile birlikte olmayı ve "Kötü Avrupa"nın şerinden korunmayı benimser.

Bu bağlamda İstanbul Sözleşmesi'ni de "iyi"yi ifade eden Birinci Avrupa yaklaşımıyla ele almak ve sözleşmenin insan haklarını öne çıkaran yönlerini sahiplenmek ve fakat tartışmalı maddelerin mümkünse tashihi-ni istemek ama bunları yaparken iç siyasetin kör tarafgirlik üzerine kurulu tartışmalarından da uzak kalabilmek gereklidir.

Sonuç

Siyasi partiler muhafazakâr değerlerin geçerli olduğu kadın ve aile gibi konularda cesur davranmalı, tercihlerinin sebebini ve kaynağını net şekilde ifade edebilmelidir.

Genel ahlakın korunması hem toplumun ve hem de devletin görevidir. Siyasi partilerin bu alanda da cesur hareket etmesi ve devlete ve topluma dair tekliflerini net ifade etmesi seçmenin siyasi tercihlerinin netleşebilmesi açısından da faydalı olacaktır.

Türkiye gibi dünyaya açık ülkelerde kadın ve aile konusu da tabiatı gereği dış etkenlere açıktır. O halde bu konuda kültürel ve toplumsal dış destek de önemlidir. Demokratik ilkeler, müzakere kültürü ve Avrupa Birliği'nin ortak değerleri önemli yardımcı kaynaklardır.

*Çatışmanın
yoğun yaşandığı
alanlar da
kamusal alandaki
cinsellikler,
toplumsal
cinsiyet ve aile
meseleleridir.*